
Ψυχοπαθολογία του Βρέφους, του Παιδιού και του Εφήβου

---

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) του **Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)** σας καλωσορίζει στο Πρόγραμμα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στο πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης με τίτλο **«Ψυχοπαθολογία του Βρέφους, του Παιδιού και του Εφήβου»**.

Η ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης και πιστοποίησης επαγγελματικών δεξιοτήτων οδήγησε το **Πρόγραμμα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (E-Learning)** του Ε.Κ.Π.Α. στο σχεδιασμό των πρωτοποριακών αυτών Προγραμμάτων Επαγγελματικής Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, με γνώμονα τη **διασύνδεση της θεωρητικής με την πρακτική γνώση**, αναπτύσσοντας κυρίως, την εφαρμοσμένη διάσταση των επιστημών στα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία.

Στη συνέχεια, σας παρουσιάζουμε αναλυτικά το πρόγραμμα σπουδών για το πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης: **«Ψυχοπαθολογία του Βρέφους, του Παιδιού και του Εφήβου»**, τις προϋποθέσεις συμμετοχής σας σε αυτό, καθώς και όλες τις λεπτομέρειες που πιστεύουμε ότι είναι χρήσιμες, για να έχετε μια ολοκληρωμένη εικόνα του προγράμματος.

2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ψυχοπαθολογία του Βρέφους, του Παιδιού και του Εφήβου» αναδεικνύει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διεργασιών που συντελούνται στην αναπτυξιακή πορεία του ανθρώπινου είδους, εστιάζοντας στην κλινική έκφραση των προβληματικών ή παθολογικών εκδοχών και εκβάσεών τους. Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό αντικείμενο απευθύνεται σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων όπως παιδοψυχίατρος, παιδοψυχολόγους, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, κοινωνικούς λειτουργούς, νοσηλευτές, ειδικούς εκπαιδευτές και γενικότερα εκπαιδευτικούς που ενδιαφέρονται για την αναγνώριση, κατανόηση και αντιμετώπιση των ψυχικών διαταραχών του αναπτυξιακού ηλικιακού φάσματος (βρεφική - νηπιακή - παιδική - εφηβική ηλικία).

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΟΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ - ΤΡΟΠΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων όπως παιδοψυχίατρος, παιδοψυχολόγους, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, κοινωνικούς

λειτουργούς, νοσηλευτές και παιδιάτρους, που ενδιαφέρονται να κατανοήσουν τα ψυχικά προβλήματα της παιδικής ηλικίας.

Η αίτηση συμμετοχής υποβάλλεται ηλεκτρονικά, μέσω της ιστοσελίδας:

<https://elearningekpa.gr/>

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ

Τα προαπαιτούμενα για την παρακολούθηση του Προγράμματος από τους εκπαιδευόμενους είναι:

- ▶ Πρόσβαση στο Διαδίκτυο
- ▶ Κατοχή προσωπικού e-mail
- ▶ Βασικές γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών
- ▶ Βασική γνώση αγγλικής γλώσσας

5. ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η διδασκαλία στα προγράμματα εξ αποστάσεως επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης του Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης του ΕΚΠΑ διεξάγεται μέσω του διαδικτύου, προσφέροντας στον εκπαιδευόμενο «αυτονομία», δηλαδή δυνατότητα μελέτης ανεξαρτήτως περιοριστικών παραγόντων, όπως η υποχρέωση της φυσικής του παρουσίας σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο.

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος διατίθεται σταδιακά, ανά διδακτική ενότητα, μέσω ειδικά διαμορφωμένων ηλεκτρονικών τάξεων. Κατά την εξέλιξη κάθε θεματικής ενότητας αναρτώνται σε σχετικό link οι απαραίτητες για την ομαλή διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας ανακοινώσεις.

Ο εκπαιδευόμενος, αφού ολοκληρώσει τη μελέτη της εκάστοτε διδακτικής ενότητας, καλείται να υποβάλει ηλεκτρονικά, το αντίστοιχο τεστ αξιολόγησης. Τα τεστ μπορεί να περιλαμβάνουν ερωτήσεις αντιστοίχισης ορθών απαντήσεων, πολλαπλής επιλογής, αληθούς/ψευδούς δήλωσης, ή upload, όπου ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να διατυπώσει και να επισυνάψει την απάντησή του. Η θεματική ενότητα μπορεί να συνοδεύεται από τελική εργασία, η οποία διατίθεται κατά την ολοκλήρωση της θεματικής ενότητας (εφόσον το απαιτεί η φύση της θεματικής ενότητας) και αφορά το σύνολο της διδακτέας ύλης.

Παράλληλα, παρέχεται **πλήρης εκπαιδευτική υποστήριξη** δεδομένου ότι ο εκπαιδευόμενος μπορεί να απευθύνεται ηλεκτρονικά (για το διάστημα που διαρκεί το εκάστοτε μάθημα) στον

ορισμένο εκπαιδευτή του, μέσω ενσωματωμένου στην πλατφόρμα ηλεκτρονικού συστήματος επικοινωνίας, για την άμεση επίλυση αποριών σχετιζόμενων με τις θεματικές ενότητες και τις ασκήσεις αξιολόγησης ή την τελική εργασία.

6. ΤΡΟΠΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Σε κάθε διδακτική ενότητα ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να επιλύει και να υποβάλλει ηλεκτρονικά το αντίστοιχο τεστ, τηρώντας το χρονοδιάγραμμα που έχει δοθεί από τον εκπαιδευτή του. Η κλίμακα βαθμολογίας κυμαίνεται από 0 έως 100%. Συνολικά, η βαθμολογία κάθε θεματικής ενότητας προκύπτει κατά το 60% από τις ασκήσεις αξιολόγησης και κατά το υπόλοιπο 40% από την τελική εργασία, η οποία εκπονείται στο τέλος του συγκεκριμένου μαθήματος και εφόσον το απαιτεί η φύση αυτού.

Η χορήγηση του **Πιστοποιητικού Εξειδικευμένης Επιμόρφωσης** πραγματοποιείται, όταν ο εκπαιδευόμενος λάβει σε όλα τα μαθήματα βαθμό μεγαλύτερο ή ίσο του 50%. Σε περίπτωση που η συνολική βαθμολογία ενός ή περισσότερων μαθημάτων δεν ξεπερνά το 50%, ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα επανεξέτασης των μαθημάτων αυτών μετά την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας του προγράμματος. Η βαθμολογία που θα συγκεντρώσει κατά τη διαδικασία επανεξέτασής του είναι και η οριστική για τα εν λόγω μαθήματα, με την προϋπόθεση ότι ξεπερνά εκείνη που συγκέντρωσε κατά την κανονική διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σε διαφορετική περίπτωση διατηρείται η αρχική βαθμολογία.

7. ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ - ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

Πέρα από την **επιτυχή ολοκλήρωση** του προγράμματος για τη χορήγηση του Πιστοποιητικού απαιτούνται τα εξής:

- ▶ Συμμετοχή του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης

Η διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης Εκπαιδευόμενου στοχεύει στη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχομένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, εξουσιοδοτημένο στέλεχος του Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης του ΕΚΠΑ, επικοινωνεί τηλεφωνικώς με ένα τυχαίο δείγμα εκπαιδευόμενων, προκειμένου να

διαπιστωθεί εάν συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές διαδικασίες του προγράμματος, εάν αντιμετώπισαν προβλήματα σε σχέση με το εκπαιδευτικό υλικό, την επικοινωνία με τον ορισμένο εκπαιδευτή τους, καθώς και με τη γενικότερη μαθησιακή διαδικασία. Η τηλεφωνική επικοινωνία διεξάγεται με την ολοκλήρωση του εκάστοτε προγράμματος, ενώ η μέση χρονική διάρκειά της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι περίπου 2-3 λεπτά.

Σε περίπτωση μη συμμετοχής του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης, εφόσον κληθεί, ή μη ταυτοποίησής του κατά τη διεξαγωγή της, δεν χορηγείται το πιστοποιητικό σπουδών, ακόμα και αν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

► **Συμμετοχή του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Εγγράφων**

Ο δειγματοληπτικός έλεγχος εγγράφων διασφαλίζει την εγκυρότητα των στοιχείων που έχει δηλώσει ο εκπαιδευόμενος στην αίτηση συμμετοχής του στο Πρόγραμμα και βάσει των οποίων έχει αξιολογηθεί και εγκριθεί η αίτηση συμμετοχής του σε αυτό.

Κατά τη διάρκεια ή μετά το πέρας του προγράμματος, πραγματοποιείται δειγματοληπτικός έλεγχος εγγράφων από τη Γραμματεία. Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να προσκομίσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά τα οποία πιστοποιούν τα στοιχεία που έχει δηλώσει στην αίτηση συμμετοχής (Αντίγραφο Πτυχίου, Αντίγραφο Απολυτήριου Λυκείου, Βεβαίωση Εργασιακής Εμπειρίας, Γνώση Ξένων Γλωσσών κ.τ.λ.).

Σε περίπτωση μη συμμετοχής του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Εγγράφων, εφόσον κληθεί, ή μη ύπαρξης των δικαιολογητικών αυτών, δεν χορηγείται το πιστοποιητικό σπουδών, ακόμα και αν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

► **Αποπληρωμή του συνόλου των διδάκτρων**

Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να μην έχει οικονομικής φύσεως εκκρεμότητες. Σε περίπτωση που υπάρχουν τέτοιες, το πιστοποιητικό σπουδών διατηρείται στο αρχείο της Γραμματείας, μέχρι την ενημέρωση της για τη διευθέτηση της εκκρεμότητας.

Αναλυτική περιγραφή των παραπάνω υπάρχει στον Κανονισμό Σπουδών:

<https://elearningekpa.gr/regulation>

8. ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Οι συγγραφείς του εκπαιδευτικού υλικού είναι μέλη ΔΕΠ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ή και ειδικοί εμπειρογνώμονες με ιδιαίτερη συγγραφική καταξίωση, οι οποίοι κατέχουν πολύ βασικό ρόλο στην υλοποίηση του προγράμματος.

9. ΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ Η ΥΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης περιλαμβάνει **4 θεματικές ενότητες (μαθήματα)**.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Μάθημα - Αναπτυξιακή Ψυχοπαθολογία

Διδακτική Ενότητα 1: Αναπτυξιακή Ψυχοπαθολογία: Ορισμοί, Αρχές

Σκοπός της διδακτικής ενότητας είναι η παρουσίαση της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας, των ορισμών και των αρχών της. Παρουσιάζονται οι αναπτυξιακές τροχιές που μπορούν να παρατηρηθούν και οι κατηγορίες ψυχοπαθολογικών μοντέλων. Παρατίθενται τα επεξηγηματικά μοντέλα σχετικά με τη συμμετοχή του περιβάλλοντος στη γένεση και την εξέλιξη των ψυχικών διαταραχών, ο ρόλος των διαπροσωπικών σχέσεων, καθώς και η προσέγγιση της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας όσον αφορά την παρέμβαση, που επικεντρώνεται τόσο στην πρόληψη, όσο και στην αποκατάσταση των διαταραχών.

Διδακτική Ενότητα 2: Διαγνωστική Εκτίμηση

Σκοπός της διδακτικής ενότητας είναι να παρουσιάσει την διαγνωστική εκτίμηση του παιδιού ή του εφήβου, τη σημασία των πληροφοριών που προέρχονται από τους γονείς, σχετικά με το αίτημα και το παρόν πρόβλημα, το ατομικό και οικογενειακό ιστορικό, τις οικογενειακές σχέσεις του ατομικού, τις ιδιαιτερότητες της επαφής με τους γονείς. Παρουσιάζονται τα σημαντικά σημεία κατά τη συνέντευξη με το ίδιο το παιδί ή τον έφηβο καθώς και οι χρησιμοποιούμενες τεχνικές, προκειμένου εκτός από τη διάγνωση και τη θεραπευτική πρόταση να εδραιωθεί και η θεραπευτική συμμαχία.

Διδακτική Ενότητα 3: Διαγνωστικά Εργαλεία: Το Παιχνίδι και η Ζωγραφική

Σκοπός της διδακτικής ενότητας είναι η παρουσίαση των αναπτυξιακών σταδίων του παιχνιδιού και της ζωγραφικής. Περιγράφεται επίσης η χρήση τους ως μέσα εκτίμησης της νοητικής λειτουργίας, του αναπτυξιακού επιπέδου, της προσωπικότητας και της ψυχοπαθολογίας των παιδιών καθώς και ως δείκτες αξιολόγησης της πορείας της θεραπείας. Εξηγούνται επίσης, οι λόγοι που η ερμηνεία

τους πρέπει να γίνεται με προσοχή και να αναφέρεται στις συγκεκριμένες συνθήκες παρατήρησης, αποφεύγοντας γενικεύσεις και αυθαιρεσίες που οδηγούν σε λανθασμένα και επιβλαβή συμπεράσματα.

Διδακτική Ενότητα 4: Διεπιστημονική Ομάδα

Σκοπός της διδακτικής ενότητας είναι να παρουσιαστεί η διεπιστημονική ομάδα στην ψυχική υγεία των παιδιών και των εφήβων. Πιο αναλυτικά, γίνεται αναφορά στη σύνθεση της ομάδας, διευκρινίζονται ο ρόλος και οι αρμοδιότητες του κάθε ειδικού, ενώ γίνεται λόγος για τους βασικούς άξονες εργασίας του καθενός. Επιπλέον, επισημαίνεται η σημασία της διεπιστημονικής προσέγγισης των ψυχικών διαταραχών της παιδικής και εφηβικής ηλικίας μέσα από τη συνεργασία όλων των ειδικοτήτων, καθώς παράλληλα δίνεται το περίγραμμα της κλινικής εργασίας με αυτές τις ηλικιακές ομάδες. Τέλος, περιγράφονται οι σημαντικότερες αρχές της ορθής λειτουργίας μίας τέτοιας ομάδας.

Διδακτική Ενότητα 5: Φυσιολογική Ανάπτυξη του Βρέφους, του Παιδιού και του Εφήβου

Σκοπός της διδακτικής ενότητας είναι να η παρουσίαση της αλληλεπίδρασης σημαντικών γλωσσικών, νοητικών/γνωστικών και κοινωνικο-συναισθηματικών ορόσημων μέσα σε μια χρονική και προοδευτική διαδοχή και κάτω από την επιρροή βιολογικών, περιβαλλοντικών και πολιτισμικών παραγόντων. Παρατίθεται η κατάκτηση νέων δεξιοτήτων ή ικανοτήτων και το πλήθος ενδοπροσωπικών και διαπροσωπικών αντιδράσεων, οι οποίες αποτελούν τις προϋποθέσεις για την εγκατάσταση της προσωπικής ταυτότητας, την πλήρη ακαδημαϊκή, εργασιακή και κοινωνική λειτουργικότητα του ατόμου και τη συμμετοχή του στις αμοιβαίες ανθρώπινες σχέσεις.

Μάθημα - Το Βρέφος

Διδακτική Ενότητα 1: Ψυχιατρική του βρέφους

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση της Ψυχιατρικής του Βρέφους. Η Ψυχιατρική του Βρέφους εμφανίστηκε σχετικά πρόσφατα ως κλάδος της Παιδοψυχιατρικής και απαιτεί συνεργασία ανάμεσα σε ψυχιάτρους ενηλίκων, παιδοψυχιάτρους, μαιευτήρες, νεογνολόγους και παιδίατρους. Η ψυχιατρική του βρέφους στοχεύει στην παροχή φροντίδων στα βρέφη που παρουσιάζουν ή βρίσκονται σε κίνδυνο να παρουσιάσουν ψυχοπαθολογία και τις οικογένειες τους. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται η ιστορική εξέλιξη του κλάδου αυτού, καθώς και η διαγνωστική προσέγγιση των ψυχικών διαταραχών της βρεφικής ηλικίας. Τέλος περιγράφονται συγκεκριμένα ταξινομικά συστήματα.

Διδακτική Ενότητα 2: Η Εγκυμοσύνη

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση του παιδιού όπως βιώνεται από τους μέλλοντες γονείς κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται οι ψυχολογικές διεργασίες που λαμβάνουν χώρα κατά την πρόσβαση στη γονεϊκότητα, καθώς και κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης που αφορούν τη μητέρα, αλλά και τον πατέρα. Περιγράφονται έννοιες όπως η ψυχική διαφάνεια, η πρωταρχική μητρική σχέση και οι τρεις διαστάσεις του παιδιού που θα γεννηθεί (φαντασιακό, ιδεατό και πραγματικό παιδί).

Διδακτική Ενότητα 3: Οι Πρώιμες Ικανότητες του Βρέφους - Η Αλληλεπιδραστική Σχέση

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των πρώιμων ικανοτήτων των βρεφών. Συγκεκριμένα, περιγράφονται οι αισθητηριακές (όραση, ακοή, όσφρηση, γεύση), κινητικές και φωνητικές ικανότητες του νεογέννητου, οι ικανότητες επικοινωνίας, ο τρόπος αλληλεπίδρασης των βρεφών μεταξύ τους και οι μιμητικές τους ικανότητες. Αναλύεται το πώς η αντιληπτική ικανότητα της μητέρας και η προσαρμογή της στα μηνύματα του νεογέννητου είναι στοιχεία απαραίτητα για τη δημιουργία της σχέσης αλληλεπίδρασης. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η Πρωταρχική σχέση κατά τη βρεφική ηλικία, η οποία κατ' ανάγκη είναι αλληλεπιδραστική. Πιο συγκεκριμένα, παρατίθενται οι ψυχικές διεργασίες μητέρας και οι τρόποι επικοινωνίας με το βρέφος, οι τρόποι αλληλεπίδρασης του βρέφους, τα επίπεδα εγρήγορης του, οι παθολογικές αλληλεπιδράσεις, η ψυχαναλυτική συμβολή στη μελέτη των αλληλεπιδράσεων και τέλος η αλληλεπίδραση του βρέφους με τον πατέρα.

Διδακτική Ενότητα 4: Κλινικές Ψυχοπαθολογικές Εικόνες

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των ψυχοπαθολογικών εκδηλώσεων της βρεφικής ηλικίας. Οι περισσότερες παθολογικές εκδηλώσεις της βρεφικής ηλικίας, όταν αποκλεισθεί η ύπαρξη ενός οργανικού παράγοντος, θεωρούνται άμεσα συνδεδεμένες με την δυσλειτουργία της σχέσης αλληλεπίδρασης. Η αδυναμία έκφρασης της δυσφορίας του βρέφους μέσα από τον λόγο οδηγούν στην ανίχνευση των παθολογικών εκδηλώσεων στο σωματικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφονται οι διαταραχές διατροφής και ύπνου, που είναι οι πιο συχνές στην κλινική πράξη. Επιπλέον, παρουσιάζεται η βρεφική κατάθλιψη, που είναι μία κλινική εικόνα με, επίσης, έντονη ψυχοσωματική διάσταση.

Διδακτική Ενότητα 5: Δεσμός και Διαταραχές του Δεσμού - Ψυχικά Ασθενείς Μητέρες

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση του δεσμού ως μίας αναπτυξιακά κρίσιμης διεργασίας, αλλά και των διαταραχών του. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφεται η θεωρία του δεσμού του Bowlby, που επέφερε σημαντικές αλλαγές στις γνώσεις για την ανάπτυξη των παιδιών, αλλά και η συνεισφορά μετέπειτα ερευνητών, όπως η Ainsworth. Επιπλέον, αναφέρεται η αναπτυξιακή διάσταση της θεωρίας, ενώ αναλύονται οι διαταραχές του δεσμού, όπως η αντιδραστική διαταραχή του δεσμού και η μη αναστελλόμενη διαταραχή της κοινωνικής εμπλοκής. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η ιδιαίτερη σχέση που αναπτύσσουν τα βρέφη με τις ψυχικά ασθενείς μητέρες τους. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται οι διαταραχές της αλληλεπιδραστικής σχέσης του βρέφους με καταθλιπτική, ψυχωσική ή τοξικομανή μητέρα, οι κίνδυνοι για κακοποίηση, παραμέληση και για την ομαλή εξέλιξη της ψυχοσυναισθηματικής του ανάπτυξης. Αναφέρεται η θεραπευτική αντιμετώπιση της дуάδας μητέρα-βρέφος και τρόποι διευθέτησης της σχέσης μεταξύ τους.

Διδακτική Ενότητα 6: Ο Κλινικός, το Βρέφος και οι Γονείς

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση της κλινικής συνάντησης μεταξύ του ειδικού ψυχικής υγείας, του βρέφους και των γονέων του. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφεται η λειτουργία των κλινικών αυτών συναντήσεων. Επιπλέον, παρουσιάζονται η αιτιολογία και η πρόγνωση των πρώιμων ψυχοσωματικών διαταραχών, αλλά και οι δυνατότητες πρόληψής τους. Τέλος, περιγράφεται η θεραπευτική αντιμετώπιση των διαταραχών της βρεφικής ηλικίας και παρουσιάζονται οι διαφορετικοί τύποι αυτής.

Μάθημα - Το Παιδί

Διδακτική Ενότητα 1: Διαταραχές της Ανάπτυξης του Λόγου και του Κινητικού Συντονισμού

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των Ειδικών Αναπτυξιακών Διαταραχών του Λόγου και του Κινητικού Συντονισμού. Περιγράφεται η κλινική εικόνα την οποία εμφανίζουν, η συχνότητα εμφάνισης τους, ο τρόπος διαγνωστικής εκτίμησης, η θεραπευτική παρέμβαση που ακολουθείται, καθώς και οι προγνωστικοί παράγοντες που καθορίζουν την αναπτυξιακή πορεία του παιδιού. Επιπλέον παρατίθενται οι αρχές πρωτοταγούς, δευτεροταγούς και τριτοταγούς πρόληψης που μπορούν να εφαρμοσθούν για την πρόληψη αυτών των διαταραχών.

Διδακτική Ενότητα 2: Διαταραχές του Αυτιστικού Φάσματος

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται ο τυπικός Αυτισμός και το σύνδρομο Asperger. Αναφέρονται η επιδημιολογία, η αιτιοπαθογένεια, οι πρώιμες διαταραχές του αυτιστικού βρέφους, η συμπτωματολογία που αφορά τη συμπεριφορά, το λόγο και τη νοητική ανάπτυξη, οι τρόποι εκδήλωσης των διαταραχών, η διαγνωστική εκτίμηση, η πρόγνωση και οι βασικές αρχές θεραπευτικής αντιμετώπισης.

Διδακτική Ενότητα 3: Μαθησιακές Διαταραχές

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των μαθησιακών διαταραχών. Οι μαθησιακές διαταραχές εκδηλώνονται στην αρχή της σχολικής φοίτησης και επηρεάζουν με ποικίλους τρόπους την αναπτυσσόμενη προσωπικότητα του παιδιού. Η αιτιολογία τους δεν έχει πλήρως διευκρινιστεί αλλά συχνά διαπιστώνονται εξελικτικές - αναπτυξιακές δυσλειτουργίες σε κρίσιμους τομείς των γνωσιακών διαδικασιών. Η στάση των γονέων επίσης και οι προσδοκίες τους για την σχολική επιτυχία του παιδιού τους συμβάλλουν στην θετική ή αρνητική επένδυση του σχολείου. Παρουσιάζονται οι κυριότερες μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσορθογραφία, δυσαριθμσία) και συζητούνται οι τρόποι αντιμετώπισής τους.

Διδακτική Ενότητα 4: Διαταραχή Διαγωγής

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση της Διαταραχής Διαγωγής. Η διαταραχή της διαγωγής ορίζεται ως το επαναλαμβανόμενο και επίμονο μοτίβο συμπεριφορών με τις οποίες παραβιάζονται τα βασικά δικαιώματα των άλλων ή ακόμα παραβιάζονται οι κατάλληλες κοινωνικές συμπεριφορές και κανόνες. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφονται τα διαγνωστικά κριτήρια, σύμφωνα με τα σύγχρονα ταξινομικά συστήματα, η κλινική εικόνα, η συννοσηρότητα, η διαφορική διάγνωση, η επιδημιολογία, καθώς, επίσης, η πορεία και πρόγνωση της διαταραχής αυτής. Επιπλέον, αναλύονται οι πιθανοί αιτιοπαθογενετικοί παράγοντες, που συνεισφέρουν στην εκδήλωσή της. Τέλος, περιγράφονται οι προτεινόμενες θεραπευτικές παρεμβάσεις για τη διαταραχή αυτή, τόσο ψυχολογικές όσο και φαρμακολογικές.

Διδακτική Ενότητα 5: Ιδιοψυχαναγκαστική Διαταραχή

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση της Ιδιοψυχαναγκαστικής Διαταραχής (ΙΨΔ). Πιο συγκεκριμένα, επιχειρείται μία εννοιολογική αποσαφήνιση των σχετιζόμενων με τη διαταραχή όρων, ενώ περιγράφεται η διάγνωση, η ταξινόμηση, η κλινική εικόνα, η επιδημιολογία και η πρόγνωση της ΙΨΔ στα παιδιά και τους εφήβους. Επιπλέον, αναλύονται οι πιθανοί

αιτιοπαθογενετικοί παράγοντες, από πλευράς ψυχαναλυτικής και γνωσιακής-συμπεριφοριστικής προσέγγισης, αλλά και με αναφορές σε βιολογικούς παράγοντες. Τέλος, περιγράφεται η θεραπευτική αντιμετώπιση της διαταραχής.

Διδακτική Ενότητα 6: Μυοσπάσματα

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των μυοσπασμάτων (τίκς) και του συνδρόμου Gilles de la Tourette. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται ο ορισμός τους, η επιδημιολογία, η αιτιοπαθογένεια, η κλινική εικόνα και ο διαχωρισμός τους σε απλά, σύνθετα, φωνητικά και κινητικά. Τονίζεται ότι ο χαρακτήρας του παιδιού που παρουσιάζει τίκς είναι αγχώδης και τελειομανής και ότι η ύπαρξη ψυχοκοινωνικού stress αποτελεί εκλυτικό αίτιο. Αναφέρονται τέλος η διαφορική διάγνωση, η πορεία και η πρόγνωση και οι βασικές αρχές της θεραπευτικής αντιμετώπισης.

Διδακτική Ενότητα 7: Υπερκινητικότητα-Διάσπαση Προσοχής

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ). Παρατίθενται ιστορικά στοιχεία για την εξέλιξη του όρου, η θέση της στα ταξινομικά συστήματα, η επιδημιολογία, η αιτιοπαθογένεια, η κλινική εικόνα της διαταραχής, η διαδικασία προκειμένου να τεθεί η διάγνωση και η διαφορική διάγνωση από άλλες νοσολογικές οντότητες. Αναφέρονται τέλος, η πρόγνωση και η συνέχεια της διαταραχής στην ενήλικη ζωή καθώς και οι τρόποι θεραπευτικής αντιμετώπισης.

Διδακτική Ενότητα 8: Διαταραχές Απέκκρισης

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των διαταραχών του ελέγχου των σφιγκτήρων. Πιο συγκεκριμένα, δίδονται οι ορισμοί για τη μη οργανική ενούρηση (πρωτοπαθής και δευτεροπαθής) και τη μη οργανική εγκόπριση (πρωτοπαθής και δευτεροπαθής). Παρουσιάζονται η επιδημιολογία τους, η αιτιολογία, η κλινική εικόνα, τα διαγνωστικά κριτήρια και η διαγνωστική διαδικασία, η διαφορική διάγνωση, η πορεία και η πρόγνωση καθώς και τρόποι θεραπευτικής αντιμετώπισης.

Διδακτική Ενότητα 9: Άγχος και Φοβίες

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση του άγχους και των φοβιών της παιδικής ηλικίας. Συγκεκριμένα, περιγράφεται ο ορισμός του άγχους και τότε αυτό θεωρείται διαταραχή. Παρουσιάζονται οι κλινικές εκδηλώσεις του άγχους αποχωρισμού, η διαφορική διάγνωση από άλλες αγχώδεις διαταραχές και οι έρευνες σχετικά με την εξέλιξη του άγχους αποχωρισμού στην ενήλικη ζωή. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι παιδικοί φόβοι και η σχολική φοβία. Περιγράφεται ο φόβος ως

φυσιολογική αντίδραση, η διάγνωση της φοβίας, οι συχνότεροι φόβοι κατά την ανάπτυξη του παιδιού, καθώς και το πώς δημιουργούνται. Αναλύεται η σχολική φοβία, η κλινική της εικόνα, οι εκλυτικοί παράγοντες, η αιτιολογία, η διαφορική διάγνωση, η πρόγνωση και η θεραπευτική αντιμετώπιση.

Μάθημα - Ο Έφηβος

Διδακτική Ενότητα 1: Ψυχολογικές Διεργασίες της Εφηβείας

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των ψυχολογικών διεργασιών, που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια της εφηβικής ηλικίας. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται ο ορισμός, τα στάδια και οι γνωστικές διεργασίες της εφηβείας. Επιπλέον, δίνεται έμφαση στη θέση της οικογένειας σ' αυτή την αναπτυξιακή πορεία, αλλά και στο ρόλο, που διαδραματίζει η επικοινωνία μεταξύ γονέων κι εφήβων. Ακόμη, περιγράφεται η σημασία της ομάδας των συνομηλίκων, αλλά και η σχέση μεταξύ της ευρύτερης κοινωνίας και των εφήβων. Τέλος, παρουσιάζεται η ψυχοδυναμική κατανόηση των διεργασιών της αναπτυξιακής αυτής φάσης.

Διδακτική Ενότητα 2: Ειδική Συμπτωματολογία της Εφηβείας

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση της ειδικής συμπτωματολογίας της εφηβικής ηλικίας. Ειδικότερα, αναλύονται οι δύο βασικές κατευθύνσεις, που κυριαρχούν σε όλη την εφηβική ψυχιατρική, οι οποίες αφορούν στην παθολογία της πράξης και στην παθολογία της σωματικής έκφρασης. Επιπλέον, παρουσιάζεται η ειδική αξία, που μπορεί να έχουν συγκεκριμένα συμπτώματα στη διάρκεια της εφηβείας, όπως το άγχος, η κατάθλιψη, οι φοβίες, οι ψυχαναγκαστικές συμπεριφορές, η υπερκινητικότητα, η σεξουαλικές διαταραχές και οι διαταραχές του ύπνου.

Διδακτική Ενότητα 3: Διαταραχές της Διατροφής

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των διαταραχών διατροφής που διαγιγνώσκονται με μεγάλη συχνότητα στην εφηβεία. Όσον αφορά την Ψυχογενή Ανορεξία παρουσιάζεται η ιστορική αναδρομή, η κλινική της εικόνα, τα διαγνωστικά κριτήρια, η επιδημιολογία, η αιτιολογία και η θεραπευτική αντιμετώπιση. Γίνεται επίσης μια προσπάθεια ψυχοδυναμικής κατανόησης της διαταραχής. Στη συνέχεια παρατίθεται η επιδημιολογία, η αιτιοπαθογένεια, η κλινική εικόνα, οι μορφές, η πρόγνωση και οι βασικές αρχές αντιμετώπισης της Ψυχογενούς Βουλιμίας.

Διδακτική Ενότητα 4: Κατάθλιψη - Αυτοκτονική Συμπεριφορά

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση της κατάθλιψης και των αυτοκτονικών συμπεριφορών στην εφηβεία. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζονται οι φυσιολογικές ψυχολογικές

διεργασίες κατά την εφηβεία που συχνά ταιριάζουν με την περιγραφή ενός καταθλιπτικού επεισοδίου. Τονίζεται η δυσκολία της διάγνωσης και αναφέρονται η επιδημιολογία, η κλινική εικόνα και τα διαγνωστικά κριτήρια της Δυσθυμίας, της Μείζονος Καταθλιπτικής Διαταραχής και της Δυπολικής Διαταραχής. Αναφέρονται, επίσης, η αιτιοπαθογένεια, η συνέχεια της εφηβικής κατάθλιψης στην ενήλικη ζωή, η θεραπευτική αντιμετώπιση και η πρόληψη. Όσον αφορά στην αυτοκτονική συμπεριφορά των εφήβων, παρουσιάζονται η επιδημιολογία, ο ρόλος της ηλικίας και του φύλου, οι μέθοδοι αυτοκτονίας και η αντιμετώπιση της αυτοκτονικής συμπεριφοράς. Αναφέρονται, επίσης, οι παράγοντες κινδύνου και η συννοσηρότητα με ψυχικές διαταραχές.

Διδακτική Ενότητα 5: Ψυχώσεις στην Εφηβεία

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση των ψυχωτικών διαταραχών, που εμφανίζονται στην εφηβική ηλικία. Πιο συγκεκριμένα, οι ψυχώσεις στην εφηβεία μπορεί να αποτελούν συνέχεια από την παιδική ηλικία, να είναι ειδικές για αυτήν την αναπτυξιακή φάση, όπως η ψυχωτική κρίση της εφηβείας, ή να αποτελούν την έναρξη ψυχωτικών καταστάσεων, που θα συνεχίσουν στην ενήλικη ζωή (σχιζοφρενικές και συναισθηματικές ψυχώσεις). Για κάθε μία από αυτές τις νοσολογικές οντότητες περιγράφεται η κλινική εικόνα, η διάγνωση, η διαφορική διάγνωση, η αιτιοπαθογένεια, η πρόγνωση και η θεραπευτική αντιμετώπιση.

Διδακτική Ενότητα 6: Η Δυναμική των Εξαρτήσεων στην Εφηβεία

Σκοπός της διδακτικής αυτής ενότητας είναι η παρουσίαση της δυναμικής των εξαρτήσεων κατά την εφηβική ηλικία, καθώς αυτή η περίοδος θεωρείται η πιο κρίσιμη και ευάλωτη για την εμφάνιση τέτοιων συμπεριφορών. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφεται η ψυχοδυναμική και κοινωνιολογική προσέγγιση των εξαρτήσεων. Επιπλέον, επιχειρείται μία διάκριση των εξαρτήσεων σε κατηγορίες, ενώ περιγράφονται τα διαγνωστικά τους κριτήρια. Ακόμη, παρουσιάζεται η ιδιαιτερότητα των εξαρτητικών συμπεριφορών στην εφηβεία και τα κοινά χαρακτηριστικά των εξαρτημένων εφήβων.

Διδακτική Ενότητα 7: Χρήση Εξαρτησιογόνων Ουσιών στην Εφηβεία

Σκοπός της διδακτικής αυτής της ενότητας είναι η παρουσίαση της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών κατά την εφηβεία. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται ο ορισμός της εξάρτησης, καθώς και οι συχνότερα χρησιμοποιούμενες ουσίες στην εφηβεία, (κανναβινοειδή, οπιοειδή, διεγερτικές, ψευδαισθησιογόνες, πτητικές ουσίες). Περιγράφονται η σχέση του χρήστη με την οικογένειά του, η διαγνωστική συνέντευξη με τον έφηβο χρήστη, η ψυχοπαθολογική διάσταση της χρήσης και η θεραπευτική αντιμετώπιση.